

Perlembagaan Persekutuan Malaysia Mengharmonikan Ikatan Masyarakat Majmuk di Malaysia

Harmonising the Community in Malaysia Through the Malaysian Federal Constitution

AYU NOR AZILAH MOHAMAD (Corresponding Author)
Jabatan Kenegaraan dan Pengajian Ketamadunan
Pusat Pengajian Teras
Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor (KUIS)
ayunorazilah@kuis.edu.my

MOHAMED ALI HANIFFA
Jabatan Pengajian Tamadun dan Falsafah
Pusat Pengajian Bahasa, Tamadun dan Falsafah
Universiti Utara Malaysia, Kedah
m.ali@uum.edu.my

WAYU NOR ASIKIN MOHAMAD
Jabatan Pengajian Bahasa
Bahagian Pembangunan Usahawan & Pengajian
Bahasa
Kolej Universiti Bestari, Terengganu
wayu@ucbestari.edu.my

Perlembagaan Persekutuan Malaysia

60

Submitted: 11 February 2019
Revised: 25 March 2019
Accepted: 23 April 2019
E-Published: 25 April 2019

ABSTRAK

Artikel ini membincangkan tentang peranan Perlembagaan Persekutuan Malaysia sebagai agen dalam mengharmonikan perhubungan masyarakat majmuk di Malaysia. Sorotan sejarah permulaan pembentukan Perlembagaan Persekutuan Malaysia itu sendiri terbina dengan satu kerjasama untuk kepentingan semua kaum. Interaksi awal dalam kalangan masyarakat majmuk yang mewakili setiap kaum yang dinamakan kontrak sosial menjadi titik permulaan kepada kewajaran pembentukan Perlembagaan Persekutuan Malaysia. Selain itu, terdapat peruntukan lain yang mendokong kepada permuafakatan kepelbagaian kaum di Malaysia iaitu peruntukan Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan Malaysia, kewarganegaraan dan parti Perikatan. Kupasan tentang persoalan ini akan menggunakan kaedah pendekatan sejarah dan kajian kepustakaan. Hasil kajian mendapati bahawa kewujudan Perlembagaan Persekutuan Malaysia menjadi ikatan yang bermakna dalam mensejahterakan hubungan masyarakat majmuk di Malaysia. Jadi, menjadi

tanggungjawab semua warga Malaysia untuk terus memelihara dan menghormati peruntukan Perlembagaan Persekutuan Malaysia.

Kata kunci: Perlembagaan, Masyarakat, Majmuk, Malaysia

ABSTRACT

This article discusses the role of the Federal Constitution of Malaysia as an agent in harmonising the plural society of Malaysia. The highlight of the establishment of the Federal Constitution of Malaysia is in its historical beginning, as it was built with a partnership for the benefit of all races. Early interactions among the plural society representing each race named as a social contract are the starting point of the establishment of the Federal Constitution of Malaysia. In addition, there are other provisions that support the racial diversity in Malaysia such as the provision of Article 153 of the Federal Constitution of Malaysia, citizenship and the Alliance party. This study uses historical approaches and literature studies. The findings show that the existence of the Federal Constitution of Malaysia has become a meaningful bond in creating harmonised plural society relations in Malaysia. It is therefore the responsibility of all Malaysians to continue preserving and respecting the provisions of the Federal Constitution of Malaysia.

Keywords: Federal Constitution, Society, Plurality, Malaysia

PENDAHULUAN

Perlembagaan Persekutuan yang wujud merupakan hasil interaksi sosial yang mencipta sejarah antara proses migrasi dan globalisasi. Perlembagaan Persekutuan dipengaruhi perjuangan nasionalisme Melayu dan bumiputera dengan penglibatan kaum-kaum lain yang turut berunding sesama mereka termasuk Raja-raja Melayu dan British. Perlembagaan Malaya dan Malaysia memperuntukkan kedudukan anak watan dalam kalangan Melayu dan bumiputera, Orang Asli dan juga kaum-kaum lain. Ini bermakna Perlembagaan bersifat mengurus etnonasionalisme dan menjadi ikatan dalam masyarakat majmuk di Malaysia. Sorotan sejarah kerjasama antara kaum yang wujud di Malaysia boleh dilihat dalam pelbagai bentuk hubungan yang telah terbina. Antaranya ialah berkaitan dengan Perlembagaan Persekutuan, Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan Malaysia iaitu berkaitan dengan hak keistimewaan orang Melayu dan bumiputera, taraf kewarganegaraan dan parti Perikatan. Walau bagaimanapun, hubungan harmoni di antara komuniti Melayu-Cina telah berubah menjadi renggang berikutan pengunduran tentera Jepun dari Tanah Melayu. Orang Melayu terpengaruh dengan propaganda komunis pada peringkat awal dengan janji untuk mentadbir Tanah Melayu selepas pengunduran tentera Jepun. Namun perang ideologi yang bermula pada peringkat awal telah berlarutan menjadi konflik perkauman yang besar (Cheah Boon Kheng, 1981:116).

Lipatan sejarah negara boleh dilihat dengan merujuk kepada peristiwa pihak komunis mengambil alih pentadbiran Tanah Melayu selama 14 hari. Matlamat mereka ialah menuntut kemerdekaan penuh dan ingin mewujudkan sebuah Republik Komunis di

Tanah Melayu yang akan merangkumi semua bangsa. Idea ini telah disedari oleh sebahagian pemimpin Melayu. Oleh yang demikian, Dato' Onn Jaafar mencadangkan agar *United Malays National Organization* (UMNO) membuka pintu keahlian dengan menerima orang Cina dan orang India sebagai ahli. Ini akan mengubah UMNO daripada *United Malays National Organization* kepada *United Malayan National Organization*. Pihak British memang menggalakkan penubuhan sebuah badan politik yang boleh merangkumi semua bangsa agar dapat melepaskan kuasa sedikit demi sedikit kepada pertubuhan itu. Langkah ini juga akan dapat melemahkan perjuangan komunis. Akan tetapi usaha Dato' Onn Jaafar tidak berjaya kerana kebanyakan ahli UMNO tidak mahu UMNO diubah daripada sebuah parti Melayu kepada sebuah parti Malayan. Oleh itu, terpaksa Dato' Onn Jaafar berundur dari UMNO (Ariffin Omar, 2007:333). Tunku Abdul Rahman dilantik menjadi Yang Dipertua Baru bagi menggantikan Dato' Onn Jaafar. Tunku Abdul Rahman telah memberi jaminan kedudukan kaum lain di Tanah Melayu (Abd. Manaf Haji Ahmad, 2009:114).

Berkenaan dengan kaum-kaum lain yang ada dalam negeri ini, kita tidak akan melupakan bahagian mereka. Kaum-kaum yang berada di negeri ini bolehlah saya memberi jaminan bahawa bangsa Melayu ini bukanlah bangsa yang tamak. Sejarah telah membuktikan bahawa kaum-kaum yang berada di Malaya hari ini lebih kaya daripada orang Melayu. Kekayaan mereka ini berpunca daripada sikap mereka yang tidak tamak. Orang bukan Melayu berjaya menjalankan perniagaannya di kampung Melayu, malah mengalahkan peniaga Melayu. Sejarah telah membuktikan bahawa orang Melayu berjiran dengan orang bukan Melayu lebih daripada dua ratus tahun yang lalu. Kita duduk bersama-sama dan berjiran dengan pelbagai kaum di negeri ini. Kita beri kepada mereka apa yang ada kepada kita dengan tidak menunjukkan perasaan cemburu ataupun dengki....

Hal ini juga terbukti benar apabila Dato' Onn Jaafar berperanan penting dalam pembentukan *Communities Liaison Committee* (CLC). Matlamat akhirnya ialah bagi membentuk hubungan baik dan persefahaman di antara pelbagai kaum di Tanah Melayu (R.K. Vasil, 1980:67).

OBJEKTIF KAJIAN

Artikel ini membincangkan tentang peruntukan dalam Perlembagaan Persekutuan Malaysia menjadi ikatan dalam membentuk kerjasama antara masyarakat majmuk di Malaysia. Empat perkara yang dibincangkan ialah berkaitan dengan kontrak sosial yang membawa kepada kewujudan Perlembagaan Persekutuan, Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan Malaysia iaitu hak keistimewaan orang Melayu dan bumiputera, kewarganegaraan dan parti Perikatan. Keempat aspek ini difikirkan bersesuaian untuk melihat titik permulaan dalam pembinaan kerjasama antara masyarakat majmuk di Malaysia khususnya tiga kaum terbesar iaitu Melayu, Cina dan

India. Perkara ini dilihat dalam sorotan sejarah di Malaysia. Tidak dinafikan terdapat banyak lagi aspek yang boleh dikupas tetapi pemilihan empat aspek yang dibincangkan dalam artikel ini merupakan jawapan kepada persoalan objektif kajian.

METODOLOGI KAJIAN

Artikel ini menggunakan kaedah kajian kepustakaan. Pendekatan sejarah digunakan untuk melihat fakta yang tepat kedudukan Perlembagaan Persekutuan yang menjadi ikatan dalam pembinaan hubungan kerjasama antara kaum di Malaysia. Hubungan kerjasama yang wujud itu adalah hasil persetujuan bersama-sama demi kepentingan bersama.

PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN MALAYSIA

Masyarakat majmuk ialah masyarakat yang mengandungi beberapa kumpulan etnik yang hidup berdampingan dan bercampur gaul. Mereka tinggal dalam satu unit politik yang sama tetapi hidup secara berasingan dan tidak bersatu padu, serta mempunyai budaya yang tersendiri. Tindakan bersama amat berkurangan, lebih-lebih lagi untuk menghadapi masalah yang dihadapi dalam negara. Penjajahan kuasa Barat telah mengubah konsep kerajaan dan negeri masyarakat Melayu tradisional. Arahan campur tangan oleh Lord Kimberley pada 20 September 1873 merupakan fasa penting dalam sejarah Tanah Melayu dan empayar British (D. Mac Intyre, No. 3. Oktober 1961: 47). Sejarah kemajmukan kaum di Malaysia mula menjadi penting apabila pihak Inggeris mengawal dan menguasai negeri-negeri Melayu. British menggalakkan penghijrahan masuk imigran Cina dan India secara tidak terkawal.

Dalam konteks sejarah sosial, Melaka ialah negeri yang pertama mempunyai masyarakat berbilang kaum dan agama. Pemerintah Melaka menggalakkan pedagang dan orang luar datang ke pelabuhan Melaka sehingga terbentuknya masyarakat majmuk di kota Melaka (Zainal Abidin b. Abdul Wahid, 2008: 124). Abdullah Munsyi dalam *Hikayat Abdullah* telah menggambarkan keharmonian masyarakat di bandar Melaka. Mereka dikatakan mempunyai budaya saling memahami antara satu sama lain dalam perhubungan mereka. Setiap bangsa mempunyai sikap saling hormat-menghormati dan tidak menaruh sebarang syak wasangka terhadap anggota-anggota masyarakat yang lain (Zahari A. Rashid, 2008:15.)

Perlembagaan adalah sumber undang-undang tertinggi bagi sesebuah negara yang berdaulat. Justeru itu adalah menjadi tanggungjawab setiap individu bagi mematuhi keluhurannya. Kewujudan perlembagaan adalah sebagai panduan mengatur dan menyelaras pemerintahan sesebuah negara. Bahkan, perlembagaan juga berperanan sebagai satu panduan bagi pembentukan undang-undang sama ada di pihak kerajaan, rakyat serta sesiapa sahaja. Di Malaysia, tidak ada satu institusi yang boleh mengatasi ketertinggalan Perlembagaan Persekutuan (Nazri Muslim, 2017: 16).

Dari segi dokumen, Perlembagaan merujuk kepada Perlembagaan Persekutuan dan perlembagaan-perlembagaan negeri di Malaysia. Sejarah perlembagaan perlu

dipaparkan untuk melihat semangat dan tujuan sesuatu peruntukan itu (Abdul Aziz Bari, 2008:12). Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu ini telah digubal oleh Suruhanjaya Reid yang ditubuhkan pada tahun 1956. Ini bermula dengan memorandum Perikatan yang telah diserahkan kepada Suruhanjaya Reid oleh satu rombongan Perikatan yang terdiri daripada Datuk Abdul Razak, Encik Mohammad Khir Johari, V.T. Sambanthan, Bong Pang Hwa, Ng Ek Tiong dan Ramanathan yang diketuai oleh Tunku Abdul Rahman pada 27 September 1956. Menurut Suruhanjaya Reid bahawa memorandum yang diterima daripada Perikatan itu sebagai satu memorandum yang berpatutan dan terbaik kerana gambaran yang jelas sebagai mewakili tiga kaum terbesar di negeri ini melalui parti Pertubuhan Kebangsaan Melayu Bersatu (UMNO), Persatuan Cina Malaya (MCA) dan *Malayan Indian Congress* (MIC). Memorandum itu pula digubal melalui penyelidikan yang sangat teliti oleh pakar undang-undang.

Memorandum Perikatan ini membuktikan bahawa semua bangsa dan kaum yang terdiri daripada Melayu, Cina dan India yang tercantum dalam Perikatan itu telah bersetuju mengenai semua perkara berikut. Jika disemak semula perlembagaan Malaysia yang ada sekarang, dapat dilihat keseluruhan kandungan memorandum Perikatan dimasukkan ke dalam Perlembagaan Persekutuan yang ada sekarang. Tidak ada sebab bagi mana-mana pihak untuk mempertikaikannya sehingga sekarang kerana telah dipersetujui bersama oleh UMNO yang mewakili Melayu, MCA yang mewakili Cina, dan MIC yang mewakili kaum India. Perlembagaan Persekutuan menjadi kukuh dan praktikal serta dihormati kerana suruhanjaya ini telah meminta cadangan dan pandangan daripada bukan sahaja parti-parti politik tetapi juga orang ramai, individu-individu dan Raja-raja Melayu. Perkara ini menjelaskan bahawa Perlembagaan Persekutuan sekarang ini telah mendapat persetujuan dan pandangan daripada semua rakyat Malaysia (Nazri Muslim, 2017: 17).

Inilah yang dikatakan kontrak sosial atau kontrak politik di Malaya yang berjaya melahirkan bangsa Malaysia yang berjaya dan cemerlang di kaca mata dunia ketiga, malah negara-negara maju turut mengiktirafnya. Memorandum ini membuktikan kesungguhan Perikatan dan kemudian Barisan Nasional untuk mentadbir negara ini dengan adil dan saksama. Tidak ada mana-mana parti politik lain yang mengemukakan memorandum yang lengkap seumpama ini. Penyata dan syor perlembagaan itu telah dirujuk kepada sebuah badan yang mewakili Raja-raja Melayu, kerajaan Perikatan dan kerajaan British untuk dikaji, dipinda dan kemudiannya dihantar ke London untuk persetujuan kerajaan British. Suruhanjaya itu mengesyorkan satu Perlembagaan Persekutuan bagi seluruh negeri sebagai sebuah negara yang berpemerintahan sendiri di dalam lingkungan Komanwel berdasarkan demokrasi berparlimen. Penyata itu telah menunjukkan banyak perkara telah diambil daripada cadangan-cadangan Perikatan dengan beberapa pindaan dan setengah cadangan daripada Majlis Mesyuarat Raja-raja termasuk hasil pertimbangan suruhanjaya itu sendiri (Abd. Manaf Haji Ahmad, 2009:286).

Semasa merangka perlembagaan tersebut, kaum Melayu dan bukan Melayu bersetuju atas beberapa perkara yang sangat penting kepada kestabilan negara yang merujuk

kepada kontrak sosial. Melalui kontrak sosial ini, orang bukan Melayu telah diberikan hak kewarganegaraan yang longgar berasaskan prinsip *jus soli*. Manakala orang Melayu diperuntukkan dalam perlembagaan mengenai agama Islam sebagai agama persekutuan, bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan dan kedudukan istimewa orang Melayu serta kedudukan Raja-raja Melayu atau yang dipanggil sebagai unsur-unsur tradisi dalam perlembagaan (Nazri Muslim, 2017: 23). Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 dikuatkuasakan sehingga ke hari ini dengan beberapa pindaan telah dilakukan. Contoh pindaan yang telah dibuat ialah Akta Malaysia yang diluluskan dalam tahun 1963 meminda Perkara 1 (1) dan (2) untuk kemasukan Sabah, Sarawak dan Singapura serta menukarkan nama Persekutuan Tanah Melayu kepada Persekutuan Malaysia (Mardiana Nordin & Hasnah Hussiin, 2014:249).

Pembentukan Malaysia pada 1963 membawa satu lagi dimensi kepada hubungan etnik di Malaysia. Dengan kemasukan Sabah dan Sarawak, kedudukan etnik bumiputera di kedua-dua negeri tersebut diberikan status yang sama sebagaimana orang Melayu, iaitu mereka turut dimasukkan ke dalam Perkara 153. Ini menunjukkan bahawa Perlembagaan Persekutuan adalah hasil proses tawar-menawar antara tiga etnik terbesar pada ketika itu yang terdiri daripada Melayu, Cina dan India melalui UMNO, MCA dan MIC. Proses tawar-menawar tersebut telah mewujudkan keseimbangan kepentingan pelbagai etnik dalam Perlembagaan Persekutuan sekarang. Jelaslah bahawa pada 1957, sewaktu pengubalan perlembagaan, orang Melayu dan bukan Melayu begitu menjaga kepentingan mereka bagi sebuah negara yang merdeka (Nazri Muslim, 2017: 130).

PERKARA 153 PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN MALAYSIA

Pembentukan Perlembagaan Persekutuan merupakan hasil tolak ansur antara pelbagai kaum di negara ini ketika penubuhan Persekutuan Tanah Melayu. Persejuaan melonggarkan syarat-syarat kewarganegaraan oleh pemimpin-pemimpin Melayu telah membolehkan para pemimpin bukan Melayu mengakui kedudukan istimewa orang Melayu dan orang Islam. Dengan pembentukan gagasan Persekutuan Malaysia pada 16 September 1963, taraf kedudukan istimewa telah diperluas kepada kaum bumiputera di Sabah dan Sarawak. Kedudukan istimewa orang Melayu dan bumiputera dimaktubkan menurut Perkara 153 Perlembagaan Persekutuan Malaysia (Zainal Abidin Borhan et. al. 2014: 339).

Kaum Cina dan India dalam MCA dan MIC menerima hakikat sejarah negara ini dan bersedia secara sukarela, menerima dan memperakui hak keistimewaan orang Melayu semenjak turun temurun dan turut memperakui agama Islam sebagai agama rasmi negara ini. Sememangnya Perkara 153 dan soal kewarganegaraan menjadi mercu tanda kepada kewujudan negara Malaysia sekarang ini. Setiap bangsa ada negaranya sendiri. Orang Cina ada negaranya di Tanah Besar China manakala orang India ada negaranya iaitu India. Keturunan Cina dan India yang lahir di negara ini dan menumpukan taat setia yang tidak berbelah bahagi, mempunyai hak menjadi rakyat negara ini dan menikmatinya sebagai bangsa Malaysia. Bagi memastikan masyarakat bumiputera mendapat akses kepada semua sektor ekonomi dan memperoleh

bahagian yang lebih saksama daripada kekayaan negara, peruntukan Perlembagaan Persekutuan telah diperluaskan kepada pelbagai dasar kerajaan (Mohamed Mustafa Ishak, 2014:106).

Kedudukan istimewa orang Melayu adalah unsur tradisi yang keempat. Perkara 153 memberikan tanggungjawab yang berat kepada Yang di-Pertuan Agong untuk memelihara kedudukan istimewa orang Melayu dan bumiputera negeri Sabah dan Sarawak serta kepentingan sah kaum-kaum lain. Dalam perjanjian-perjanjian awal antara raja-raja Melayu dengan kerajaan British, peruntukan untuk mengutamakan penduduk berbangsa Melayu tidak diperlukan kerana negara ini adalah sebuah negara Melayu dan tiada siapa pun pada masa itu menyoal akan hak serta kedudukan istimewa dinikmati oleh orang Melayu. Akan tetapi akibat beberapa perjanjian dengan kerajaan British iaitu raja-raja Melayu dikehendaki menurut nasihat British dalam semua hal-ehwal kecuali adat istiadat Melayu dan agama Islam, hak dan kedudukan istimewa orang Melayu sedikit demi sedikit disedari telah dihakis. Pembukaan lombong-lombong bijih dan ladang getah serta dasar 'pintu terbuka' imigresen pada awal abad ini menyebabkan orang-orang Melayu terdampar di kampung-kampung mereka. Dari segi ekonomi dan pendidikan, mereka tidak dapat bersaing dengan kaum pendatang yang masuk ke negeri ini untuk bekerja di lombong-lombong dan ladang getah.

Selepas perang, kerajaan British merasakan mereka bertanggungjawab ke atas kaum pendatang yang menetap di negara ini. Mereka menganggap sistem pemerintahan sebelum perang tidak lagi sesuai dan dengan demikian mereka mula melangkah ke arah memudahkan dan memperbaharui sistem tersebut. Dalam mencapai matlamat dasar inilah Perlembagaan Malayan Union diperbuat pada 27 Mac 1946 dan berkuatkuasakan pada 1 April 1946. Di bawah perlembagaan ini bukan sahaja tidak disebut akan hak dan keistimewaan orang Melayu, akan tetapi apa jua kuasa, keistimewaan dan kedudukan yang dimiliki oleh raja-raja Melayu semuanya dikurangkan kepada hanya untuk maksud formaliti dan dalam perkara yang kecil-kecil sahaja (Ruslan Zainuddin, 2010:221). Ini disebabkan kuasa mentadbir negara telah diambil alih oleh seorang gabenor British yang dibantu oleh Majlis Mesyuarat Kerja Kerajaan dan Majlis Perundangan. Namun, Malayan Union telah diganti dengan Persekutuan Tanah Melayu 1948, Pesuruhjaya Tinggi Persekutuan bertanggungjawab melindungi kedudukan istimewa orang Melayu dan kepentingan sah kaum-kaum lain. Apabila negara mencapai kemerdekaan 1957, tanggungjawab Pesuruhjaya Tinggi Persekutuan dipindahkan ke bahu Yang di-Pertuan Agong dan apabila Sabah dan Sarawak memasuki Persekutuan pada tahun 1963, kedudukan istimewa bumiputera kedua-dua negeri itu diiktiraf sebagai sebahagian daripada tanggungjawab Yang di-Pertuan Agong di bawah perkara 153 (Mohd Salleh Abas, 2010:24). Perkara 153 berkaitan kuota dalam beberapa lapangan yang berikut;

- i. Jawatan dalam perkhidmatan awam Persekutuan;
- ii. Pemberian biasiswa, derma siswa dan bantuan pendidikan serta latihan yang diberikan oleh Kerajaan Persekutuan; dan

- iii. Pengeluaran permit dan lesen yang dikehendaki oleh undang-undang untuk sesuatu perniagaan atau perusahaan (Tun Mohd. Salleh Abas, 2006:53-54).

KEWARGANEGARAAN

Perancangan pemberian taraf kewarganegaraan bermula sejak awal lagi iaitu apabila Pusat Tenaga Rakyat (PUTERA) dan Majlis Tindakan Bersama Se-Tanah Melayu (All Malaya Council of Joint Action-AMCJA) mengusahakan Perlembagaan Rakyat. Perlembagaan Rakyat menegaskan satu kerakyatan bernama Melayu yang bersamaan rupa bangsa. Jika Perlembagaan Rakyat diterima, kerakyatan Melayu akan diberi dengan automatik kepada semua orang yang dilahirkan di Tanah Melayu ataupun di luar Tanah Melayu tetapi ayahnya pada waktu kelahirannya mestilah seorang warganegara Melayu; atau seorang yang telah bermastautin sekurang-kurangnya selama lapan tahun di Tanah Melayu. Pemohon kerakyatan itu mesti lulus satu ujian lisan yang mudah dalam bahasa Melayu dan bersumpah akan taat setia kepada Persekutuan Tanah Melayu atau Malaya. Pengisytiharan Darurat pada bulan Jun 1948 telah menggagalkan idea ini. Walaupun bagaimanapun, usaha PUTERA-AMCJA membuktikan bahawa pada masa awal itu sudah ada langkah yang diambil oleh orang Melayu dan bukan Melayu untuk mewujudkan kerakyatan yang boleh merangkumi semua kaum di Tanah Melayu.

Dalam laporan Macdonald kepada Setiausaha Negara bagi Tanah Jajahan, CLC bersetuju sebulat suara bahawa 'orang Melayu mempunyai kedudukan yang istimewa dalam Persekutuan disebabkan hakikat bahawa selama berabad-abad Malaya telah menjadi satu-satunya tempat tinggal mereka dan bahawa negara ini termasuklah sembilan negeri Melayu yang mempunyai pemerintah dalam hubungan Perjanjian dengan raja, pemerintah dan negara juga diiktiraf pada peringkat antarabangsa. *Communities Liaison Committee* (CLC) ditubuhkan pada 1949 dengan membawa agenda penting iaitu berkaitan dengan projek yang memerlukan tolak ansur daripada semua kumpulan etnik. Ini melibatkan kesediaan untuk mentakrifkan semula kewarganegaraan persekutuan sebagai satu cara untuk membuka kewarganegaraan itu kepada lebih ramai orang bukan Melayu yang jelas "berfikiran Malaya." Oleh itu perluasan kewarganegaraan persekutuan ini boleh membuka pintu untuk pembentukan kewarganegaraan "nasional" Tanah Melayu merdeka yang ditetapkan secara umum. Laporan seterusnya (Mohamed Mustafa Ishak, 2014:71):

Dipersetujui sebulat suara bahawa matlamat dalam Persekutuan Tanah Melayu ialah penubuhan kerajaan sendiri yang mempunyai status kedaulatan, dan kerakyatan perlu diwujudkan untuk semua rakyat yang layak tanpa mengira ras ... Jawatankuasa bersetuju bahawa kedudukan istimewa orang Melayu ini dilindungi, yang tujuannya ialah untuk memastikan bahawa mereka tidak dikuasai dari segi politik di negara mereka, dan bahawa seiring dengan masa yang berjalan mereka juga mengambil bahagian yang semakin penting dalam kehidupan ekonomi negara. Persetujuan daripada pemimpin Cina dan bukan Melayu yang lain terhadap prinsip ini adalah berharga. Tertakluk kepada yang ini, yang tidak

dianggap termasuk dalam konflik dengan prinsip yang kini diucapkan, telah dipersetujui bahawa semua rakyat Persekutuan yang menjadi warganegara dalam masa terdekat harus menikmati taraf, keistimewaan dan peluang yang sama di dalam Persekutuan tanpa mengira ras. Persetujuan daripada pemimpin-pemimpin Melayu dalam Jawatankuasa ini penting dan meninggalkan kesan yang sangat baik kepada rakan mereka yang bukan Melayu. Maklumat yang boleh diperolehi daripada keputusan yang dicapai oleh elit pelbagai etnik semasa perbincangan CLC adalah bahawa orang Melayu bersedia untuk menerima orang bukan Melayu sebagai warganegara yang sama dengan diri mereka sendiri dengan syarat orang bukan Melayu pula bersetuju untuk menerima orang Melayu sebagai pemilik sah Tanah Melayu dan oleh itu akan diberi hak istimewa untuk melindungi dan memperbaiki taraf kedudukan sosioekonomi mereka.

Suruhanjaya Reid menerima sebanyak 131 memorandum daripada pelbagai pihak dan organisasi, namun hanya memorandum daripada parti Perikatan yang memberi impak besar kepada penggubalan draf akhir perlembagaan kemerdekaan yang dicadangkan. Dalam laporan Suruhanjaya Reid telah membahagikan formula untuk pemberian kewarganegaraan di Tanah Melayu yang merdeka kepada empat kategori:

- i. Mereka yang sudah memiliki hak kewarganegaraan;
- ii. Mereka yang lahir di Persekutuan pada atau selepas Hari Merdeka;
- iii. Mereka yang dilahirkan di Persekutuan sebelum Hari Merdeka dan bermastautin di sana pada Hari Mereka; dan
- iv. Mereka yang bermastautin di Persekutuan pada Hari Merdeka tetapi tidak dilahirkan di sana.

Pembahagian ini membayangkan bahawa Suruhanjaya itu tidak bersedia untuk mengesyorkan prinsip *jus soli* yang mempunyai kesan retrospektif, seperti yang dituntut oleh beberapa golongan bukan Melayu (Mohamed Mustafa Ishak, 2014:73). Pada tahun 1950, hampir 1 375 000 orang telah menjadi warganegara Persekutuan Tanah Melayu. Daripada jumlah itu, 500 000 orang Cina dan 230 000 orang India diterima sebagai warganegara Persekutuan. Walaupun ada pendapat yang mengatakan bahawa kerakyatan yang diberi kepada bangsa-bangsa bukan Melayu merupakan satu tanda kemunculan bangsa atau negara-negara bagi Persekutuan Tanah Melayu (Ariffin Omar, 2007: 332).

Peningkatan amat mendadak bilangan orang bukan Melayu yang memperoleh kerakyatan Tanah Melayu telah berlaku selepas 31 Ogos 1957. Akibat kelonggaran dalam syarat-syarat mendapatkan kerakyatan lebih 120 000 orang asing telah memperoleh kerakyatan Tanah Melayu dalam tempoh empat bulan selepas tarikh itu. Kemudian dalam tahun 1958 sahaja sejumlah 822 567 lagi orang asing diberi kerakyatan Tanah Melayu. Hasilnya, menjelang pilihan raya pada tahun 1959 kira-kira sejuta orang asing yang baru mendapat kerakyatan telah terlibat secara langsung

atau tidak langsung dalam proses menentukan kerajaan dan masa depan negara. Sehingga pilihan raya 1969 kira-kira 1.7 juta orang bukan Melayu telah mendapat hak politik sebagai rakyat Malaysia. Orang asing yang dahulunya berada di Tanah Melayu semata-mata untuk mencari rezeki dan kekayaan kini menjadi manusia politik yang boleh membuat tuntutan politik yang mencabar hak dan kedudukan politik masyarakat peribumi. Jati diri Melayu yang pada masa dahulu bertaraf satu bangsa politik yang membentuk teras dan penentu watak kebangsaan serantau tiba-tiba dikerdilkan menjadi satu bahagian atau golongan daripada suatu bangsa serta kebangsaan baharu yang diwujudkan hasil penjajahan British. Orang Melayu terpaksa berkongsi hak dan kuasa politik dengan kelompok-kelompok lain yang mengasak untuk segera mendapat persamaan hak dalam semua segi (Abdul Rahman Haji Ismail, 2007:352).

Hasil persetujuan bersama, akhirnya termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan Malaysia telah disenaraikan dalam Bahagian 3, Perkara 14 hingga Perkara 22 memperuntukan pemerolehan kewarganegaraan melalui:

Kewarganegaraan Secara Kuat Kuasa Undang-Undang

Terdapat dua golongan yang memperoleh kewarganegaraan secara kuat kuasa undang-undang iaitu; Pertama, individu yang dilahirkan sebelum Hari Malaysia dan menjadi warganegara Persekutuan akan menjadi warganegara secara automatik. Kedua, individu yang lahir pada atau selepas Hari Malaysia dan menjadi warganegara atas dalam Bahagian 1; lahir di Malaysia dengan ibu atau ayahnya seorang warganegara atau permastautin tetap atau lahir di luar Malaysia; bapanya seorang warganegara atau berkhidmat dengan kerajaan dan dalam tempoh kelahirannya perlu didaftarkan di Pejabat Konsul Persekutuan (Ahmad Ibrahim & Ahilemah Joned, 2007: 204).

Kewarganegaraan Secara Pendaftaran

Golongan yang mendapat kewarganegaraan secara pendaftaran atau permohonan haruslah; isteri dan anak warganegara, seseorang yang berumur kurang daripada 21 tahun, seseorang yang berumur 18 tahun atau lebih dan lahir di Persekutuan sebelum Hari Merdeka dan seseorang yang berumur 18 tahun dan bermastautin di Sabah dan Sarawak pada Hari Malaysia.

Kewarganegara Secara Kemasukan Naturalisasi

Individu atau warganegara asing yang berumur 21 tahun ke atas dan berminat untuk menjadi warganegara Malaysia boleh memohon kewarganegaraan dengan memenuhi syarat-syarat berikut;

- i. Individu menetap di Persekutuan Malaysia 10 daripada 12 tahun sebelum tarikh permohonan.
- ii. Berniat menjadi permastautin tetap Persekutuan Malaysia.
- iii. Tingkah laku baik.

iv. Berpengetahuan dalam bahasa Melayu.

Kewarganegaraan Secara Percantuman

Penduduk Singapura, Sabah dan Sarawak mendapat taraf kewarganegaraan apabila ketiga-tiga wilayah ini menganggotai Persekutuan Malaysia pada 16 September 1963 (Mardiana Nordin & Hasnah Hussiin, 2014:267-268).

PARTI PERIKATAN

Seawal tahun 1920-an, beberapa orang Cina terutama orang Peranakan Cina mendakwa bahawa seperti orang Melayu, mereka tidak boleh dipisahkan dengan negara ini. Dengan itu, mereka juga mendapat hak politik. Akan tetapi orang Melayu tidak mengiktiraf istilah tersebut dan menganggap orang bukan Melayu sebagai orang asing yang tidak mempunyai hak di negeri-negeri Melayu. Contohnya, Rahim Kajai selaku penyokong kuat bangsa Melayu sebagai masyarakat yang dibayangkan politik telah memanggil Pesuruhjaya Tinggi British pada akhir tahun 1920-an untuk menghalang bangsa asing (orang asing atau imigran) daripada menuntut hak dalam negara. British berperanan sebagai pengaman dan penimbang rasa berusaha untuk mengelakkan konfrontasi politik terbuka.

Dato' Onn Jaafar juga bertindak sebagai pengasas kepada penubuhan parti politik orang Melayu. UMNO ditubuhkan oleh orang Melayu kesan daripada bantahan terhadap rancangan Malayan Union. Dalam satu kongres yang telah diadakan di Johor Bahru pada 11 hingga 13 Mei 1946, Dato' Onn Jaafar dilantik sebagai presiden dan seterusnya menjadi wakil bagi menyuarakan bantahan orang Melayu mengenai Malayan Union di London (WO 172/1813:189). Buat kali pertama dalam perkembangan nasionalisme Melayu, orang Melayu bersatu apabila semua pertubuhan Melayu berasaskan negeri telah dibawa bersama di bawah panji-panji UMNO untuk menentang Malayan Union. Slogan *Tanah Melayu untuk orang Melayu* dan *Hidup Malaya* adalah antara ungkapan penarik yang popular untuk menyeru orang Melayu supaya bersatu sebagai satu bangsa dalam menentang gagasan Malayan Union. Penubuhan UMNO di dalam premis Istana Sultan Johor pada 11 Mei 1946 untuk menentang Malayan Union merupakan satu keunikan hubungan UMNO dengan kerajaan.

UMNO terus mengukuhkan pengaruh politik dan ketuanan dalam komuniti Melayu serta bersiap sedia untuk menuntut konsesi politik yang lebih serius dengan membawa kepada kemerdekaan sepenuhnya Tanah Melayu. Ini mungkin boleh berlaku kerana agenda langsung UMNO telah berjaya dicapai iaitu maruah kerajaan telah diinstitusikan semula dan kedudukan bangsa Melayu diperkukuh seperti yang termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu (Mohamed Mustafa Ishak, 2014:59). Kompromi politik Dato' Onn bin Jaafar juga boleh dilihat apabila beliau memberikan peringatan kepada ahli UMNO agar mengetepikan fahaman perkauman bagi memupuk aspirasi politik bersama. Beliau memberikan komen secara terbuka kepada perwakilan dalam mesyuarat perwakilan negeri yang telah diadakan pada

tahun 1949. Menurut beliau terdapat segelintir perwakilan yang mempunyai sentimen kenegerian yang tebal dan mementingkan diri sendiri, sedangkan isu perkauman masih berleluasa (CAJ 35/49, *Sunday Tribune*, 25 September 1949: 22).

British lebih cenderung ke arah menjadikan Tanah Melayu sebuah negara majmuk berdasarkan dua alasan yang jelas. Pertama, konflik bersenjata yang berterusan dengan komunis yang kebanyakannya bercirikan Cina. Kedua, wujud kabilangan besar imigran yang telah bersedia untuk menetap di Tanah Melayu. Dengan menafikan tempat yang sah bagi masyarakat imigran di Tanah Melayu selepas merdeka hanya memberikan kelebihan kepada komunis yang telah bertapak di China dan Korea Utara. Oleh itu, UMNO terpaksa membuat beberapa kompromi asas untuk menampung konsep negara majmuk seperti yang dibayangkan oleh British, jika ingin berperanan lebih besar menjelang dan selepas kemerdekaan Tanah Melayu. Pihak British telah menunjukkan bahawa kemerdekaan hanya akan diberi apabila UMNO bersedia untuk menerima hakikat politik masyarakat majmuk dan bekerjasama dengan orang bukan Melayu dalam mentadbir Tanah Melayu (Mohamed Mustafa Ishak, 2014:140-145).

Kemenangan besar Perikatan dalam pilihan raya perbandaran Kuala Lumpur pada Februari 1952 telah menyedarkan kaum bukan Melayu khususnya MCA. Berdasarkan semangat persefahaman pemimpin-pemimpin UMNO dan MCA di Kuala Lumpur, satu pakatan kerjasama antara kedua-dua parti politik terbesar telah diadakan dengan nama Perikatan. Pada akhir tahun 1954, *Malayan Indian Congress (MIC)* telah menyatakan hasrat hendak menyertai Perikatan. Penyertaan MIC dalam Perikatan dialu-alukan kerana telah berjaya menyatukan tiga keturunan besar iaitu Melayu, Cina dan India dalam satu gabungan. Tiap-tiap kaum boleh menyuarakan kepentingan masing-masing melalui Perikatan yang bertindak sebagai penyelaras. Tujuannya ialah untuk bekerjasama dalam pilihan raya dan tuntutan kemerdekaan (Abd Manaf Haji Ahmad: 2009:192).

Pejabat Tanah Jajahan British berpuas hati kerana bangsa Melayu yang diwakili oleh UMNO sanggup bekerjasama dengan bukan Melayu dalam Perikatan. Kerjasama ini dibuktikan melalui persetujuan bersama bangsa Melayu dan bukan Melayu dengan mengemukakan manifesto dalam pilihan raya 1955 atas satu nama iaitu Perikatan. Manifesto tunggal ini telah berjanji hendak melaksanakan perkara-perkara berikut jika Perikatan menang dalam pilihan raya 1955:

- i. Menuntut kemerdekaan daripada British secara aman.
- ii. Mengekalkan hak istimewa orang Melayu.
- iii. Memberi kerakyatan kepada bukan Melayu mengikut konsep *jus soli*.

UMNO, MCA dan MIC telah mengukuhkan kerjasama dalam Perikatan sehingga bersetuju menyampaikan memorandum tunggal secara bersama kepada Suruhanjaya Reid. UMNO, MCA dan MIC telah bersetuju dalam memorandum itu mengenai perkara-perkara berikut:

- i. Kerakyatan berasaskan prinsip *jus soli* seperti mana yang dituntut oleh MCA.
- ii. Mengekalkan hak istimewa orang Melayu.
- iii. Kedudukan bahasa, kebudayaan dan agama.

Inilah asas sosial kontrak yang dipersetujui oleh pemimpin Malaysia yang berjaya melahirkan *Malaya Merdeka*. Ini menggambarkan bahawa orang Melayu dalam UMNO sanggup berkorban dan melupakan kepentingan mereka dalam politik sehingga sanggup melepaskan beberapa kawasan pilihan raya yang sepatutnya ditandingi oleh mereka tetapi telah diberi dengan sukarela kepada rakan kongsi politik mereka dalam parti MCA atau kepada MIC. Malah yang lebih besar sekali ialah pengorbanan bangsa Melayu melonggarkan syarat kerakyatan berasaskan *jus soli* yang dibangkang selama ini. (Abd Manaf Haji Ahmad: 2009: vii).

Setelah mendapat taraf kewarganegaraan Persekutuan Tanah Melayu hasil rundingan yang didalangi British, ramai orang bukan Melayu yang tiba-tiba mendapat hak politik yang tidak pernah mereka jangkakan, menjadi begitu bersemangat lalu membuat tuntutan membimbangkan orang Melayu. Dalam kalangan masyarakat Cina misalnya, kepimpinan golongan lama yang diterajui kalangan peranakan yang lebih serasi dengan orang dan budaya Melayu kini mulai dicabar oleh generasi baharu yang kuat dengan semangat kecinaan. MCA sendiri bergolak hebat sebaik-baik sahaja Tanah Melayu mencapai kemerdekaan. Setelah itu muncul pula golongan baharu yang menuntut politik dan persamaan hak dalam semua segi. Mereka menghujahkan bahawa sebagai rakyat Tanah Melayu, mereka mempunyai hak politik dan hak budaya yang sama dan setaraf dengan orang Melayu dalam semua hal. Semangat tuntutan politik yang kemudiannya dikenali sebagai “Malaysian Malaysia” sesungguhnya telah pun semarak sejak waktu itu (Abdul Rahman Haji Ismail, 2007: 353).

KESIMPULAN

Sejarah telah membuktikan bahawa sikap keterbukaan orang Melayu dalam menerima kedatangan orang luar ke Tanah Melayu sama ada meraikan kedatangan pihak penjajah atau pun kemasukan orang Cina dan India yang dikelompokkan sebagai golongan bukan Melayu. Biarpun hakikat kedatangan mereka itu bermatlamatkan ekonomi semata-mata tetapi akhirnya mereka turut menekad untuk menjadi warganegara Malaysia. Untuk itu, orang Melayu telah memberikan taraf kewarganegaraan yang sama kepada golongan bukan Melayu dan kedudukan mereka juga diiktiraf oleh Perlembagaan Persekutuan Malaysia.

Malah, golongan bukan Melayu diberi peluang untuk terus mengekalkan dan mengamalkan budaya, adat resam, bahasa dan agama yang dibawa bersama-sama ketika penghijrahan ke Tanah Melayu dahulu. Contohnya, dalam Perlembagaan Persekutuan Malaysia telah menyatakan bahawa Perkara 3 (1), berkenaan kedudukan agama Islam sebagai agama rasmi di Persekutuan tetapi Perlembagaan turut memberi kebebasan kepada semua individu untuk mengamalkan agamanya sendiri dengan cara aman dan harmoni di mana-mana bahagian Persekutuan. Kontrak sosial yang telah termateri secara bersama harus difahami oleh generasi hari agar dapat membentuk kefahaman yang tepat berkaitan dengan persetujuan kerjasama antara orang Melayu dengan orang bukan Melayu. Ini jelas menunjukkan bahawa Perlembagaan Persekutuan Malaysia berupaya membentuk ikatan dengan sikap

penerimaan orang Melayu dengan orang bukan Melayu telah mewujudkan masyarakat majmuk yang harmoni sehingga ke hari ini.

RUJUKAN

Abd. Manaf Haji Ahmad. (2009). *Kontrak Sosial*. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.

Abdul Aziz Bari. (2008). *Perlembagaan Malaysia: Asas-asas dan Masalah*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Ahmad Ibrahim dan Ahilemah Joned. (2007). *Sistem Undang-undang di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Ariffin Omar. "Dari Malayan Union ke 13 Mei" dalam Abdul Rahman Haji Ismail (peny.). *Malaysia: Sejarah Kenegaraan dan Politik*. (2007). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Berita Harian, 1 Jun 2010.

CAJ 35/49 (22), *Sunday Tribune*, 25 September 1949.

Cheah Boon Kheng. *Volume 12, No. 1*. 1981. Sino Malay Conflicts in Malaya, 1945-1946: Communist Vendetta and Islamic Resistance. *Journal of Southeast Asian History*.

D. Mac Intyre. *Volume 2, No. 3*. Oktober 1961, 'Britain's Intervention In Malaya: The Origin of Lord Kimberley's Instructions To Sir Andrew Clarke In 1873,'. *Journal of Southeast Asian History*.

Mardiana Nordin & Hasnah. (2014). *Pengajian Malaysia Edisi Kelima*. Oxford Fajar Sdn. Bhd: Selangor.

Mohamed Mustafa Ishak. (2014). *Politik Bangsa Malaysia: Pembinaan Bangsa dalam Masyarakat Pelbagai Etnik*. Kuala Lumpur: ITBM & UUM Press.

Mohamed Ali Haniffa. (2016). *Jurnal Perspektif Jil.8 Bil.1*. 'Kompromi Politik Dato' Onn Jaafar dalam Menangani Konflik Perkauman Selepas Pendudukan Jepun di Tanah Melayu.'

Mohd Salleh Abas (penterjemah) Azmi Khalid. (2010). *Unsur-Unsur Tradisi Dalam Perlembagaan Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Nazri Muslim. (2017). *Islam dan Melayu dalam Perlembagaan: Tiang Seri Hubungan Etnik di Malaysia*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

- Ruslan Zainuddin, Mahadee Ismail & Zaini Othman. (2005). *Kenegaraan Malaysia*. Selangor: Fajar Bakti Sdn. Bhd.
- Ruslan Zainuddin (editor), Mohd. Mahadee Ismail & Zaini Othman. (2010). *Kenegaraan Malaysia Edisi Kedua*. Selangor: Oxford Fajar Sdn. Bhd.
- R.K. Vasil. (1980). *Ethnic Politics in Malaysia*. New Delhi: Radiant Publishers.
- Shamsul Amri Baharuddin. (2017). *Modul Hubungan Etnik Edisi Kedua*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Sullivan, Patrick. (1982). *Social Relations of Dependence In A Malay State: Nineteenth Century Perak*, Kuala Lumpur: Art Printing Works.
- Thock Ker Pong. (2007). *Ketuanan Politik Melayu: Pandangan Kaum Cina*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Tun Mohd. Salleh Abas (dikemaskini oleh) Haji Salleh Buang. (2006). *Prinsip Perlembagaan & Pemerintahan di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Wan Norhasniah Wan Husin. (2015). *Peradaban dan Perkauman di Malaysia: Hubungan Etnik Melayu-Cina*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- WO 172/1813: War Diary.
- Zainal Abidin Borhan, Ahmad Hakimi Khairuddin, Noor Hasnoor Mohamad Nor. "Tamadun Melayu sebagai asas dan kelangsungan tamadun Malaysia" dalam *Tamadun Islam dan Tamadun Melayu*. (2014). Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Zahari A. Rashid. (2008). *Kenang-Kenangan Abdullah Munsyi*. Petaling Jaya Selangor: IBS Buku Sdn. Bhd.
- Zainal Abidin b. Abdul Wahid. (2008). 'Kerajaan Melaka Dalam Hubungan Antarabangsa', dalam *Polemik Sejarah Malaysia (Jilid 1)*. Kuala Lumpur: Arkib Negara Malaysia.